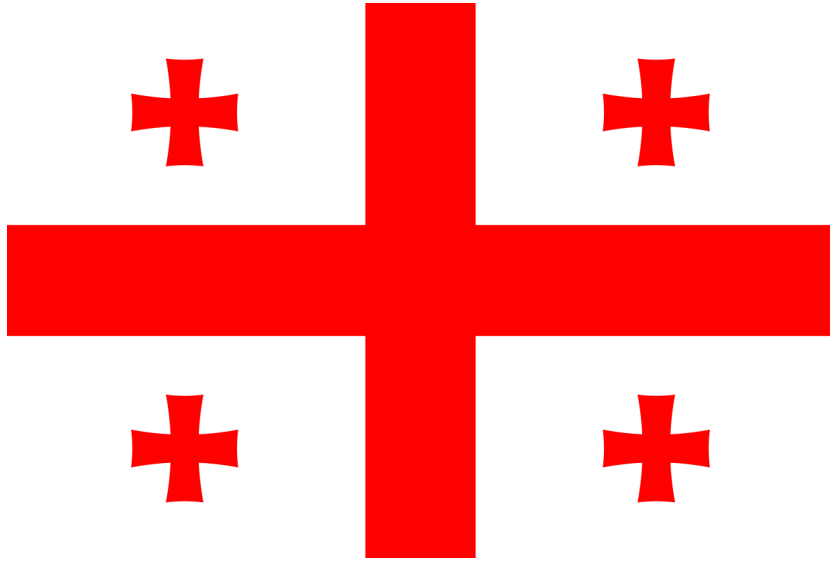

**YAŞ MEYVE SEBZE
SEKTÖRÜ
AÇISINDAN
GÜRCİSTAN**

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Ar-Ge Şubesi

Eylül 2020

İÇİNDEKİLER

ÜLKE PROFİLİ	1
GENEL BİLGİLER.....	1
Coğrafi Konum.....	1
Siyasi ve İdari Yapı	2
Nüfus ve İstihdam	3
Doğal Kaynaklar ve Çevre	4
Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar	5
GENEL EKONOMİK BİLGİLER.....	5
Temel Ekonomik Göstergeler	5
DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	7
Dış Ticaret	7
Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler	7
Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler	8
Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler.....	8
Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler.....	9
TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	10
Dış Ticaret	10
Türkiye'nin Gürcistan'a İhraç Ettiği Başlıca Ürünler.....	10
Türkiye'nin Gürcistan'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler.....	11
GÜRCİSTAN YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI	12
Dış Ticaret	12
Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ülkeler.....	12
Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ülkeler	12
Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ürünler	13
Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ürünler	13
Türkiye'nin Gürcistan'a YMS İhracatı	14
PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	15
Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	15
Dağıtım Kanalları.....	15
Tüketici Tercihleri.....	15
Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler.....	16
Kamu İhaleleri.....	16
DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER	17
Dış Ticaret Politikası.....	17

Gümrük Tarifeleri	17
İç Vergiler	18
Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	19
Test Etme, Muayene ve Belgelendirme	19
Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	19
Teknik Engeller	19
POTANSİYEL SEKTÖRLER	21
COVID – 19 GELİŞMELERİ	24
Covid-19 Salgını Nedeniyle Alınan Önlemler	24
Ekonomik Destekler	26
Geleceğe Dönük Beklentiler	27
KAYNAKÇA	29

ÜLKE PROFİLİ

GSYİH (Milyon \$): 46.286 (2020, IMF)

KBGSYİH (\$): -3.49% Değişim (2020, IMF)

BÜYÜME ORANI: -4% (2020, IMF)

NÜFUS: 4.429.000 (2017, IMF)

YÜZÖLÇÜMÜ (km²): 69.700

BAŞKENT: Tiflis

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

Gürcistan, 40' ve 47' doğu boylamları ile 41' ve 44' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. 69.700 km² olan yüzölçümünün yaklaşık %80'i dağlıktır. Ülkenin kuzeyinde Rusya Federasyonu (Dağıstan, Çeçenistan, Kuzey Osetya, Kabarday-Balkar Özerk Cumhuriyetleri), güneyinde Ermenistan, güneydoğusunda Azerbaycan, güneybatı ve batısında Türkiye yer almaktadır. Kara sınırlarının uzunluğu yaklaşık 2.000 km'dir. Batı ve kuzeybatısında 310 km uzunluğunda Karadeniz kıyıları yer almaktadır.

Kuzeyden Büyük Kafkas ve güneyden Transkafkas dağları ile çevrili olan Gürcistan merkezde tektonik bir yapıya sahiptir. Karadeniz kıyılarından doğudaki Alazani Vadisine kadar olan bölümde, tarıma elverişli büyük ova ve platolar bulunmaktadır.

Gürcistan'ın batısına ılık, nemli Akdeniz iklimini andıran yarı tropik iklim, doğusuna ise Alp Dağları'nın iklim özelliklerine benzer kara iklimi hakimdir. İklimin bu kadar değişmesinde, ülkeyi doğu ve batı olmak üzere ikiye ayıran Likhi Sıradağlarının büyük rolü vardır.

Ayrıca, Gürcistan Kafkaslarda en fazla yağış olan ülke konumunda olup, Karadeniz kıyılarında yıllık yağış miktarı 2.000 mm³'ün üzerindedir. Başkent Tiflis'te yıllık ortalama sıcaklık ise 12.8 °C'dir.

İklim ve coğrafyanın getirdiği avantaj ile Gürcistan, turistlerin ve araştırmacıların ilgisini çekecek kadar zengin ve kendine özgü bir floraya sahiptir. Büyük kısmını meşe, çam, kayın, ceviz ve fındık ağaçlarının oluşturduğu ormanlar ülkenin yaklaşık %35'ini kaplamaktadır.

Gürcistan, en büyükleri Rioni, Inguri, Kura ve Mktvari olmak üzere çok sayıda akarsuya sahiptir. Ülkedeki akarsular taşımacılık yapılmasına müsait olmamasına rağmen özellikle büyük hidroelektrik enerjisi üretimi için son derece uygundur.

Ayrıca, ülkede 850'den fazla göl, yarısından fazlası termal olmak üzere 2.000 civarında mineral su kaynağı bulunmaktadır. Diğer taraftan, Shkana (5.068); Janga (5.059) ve Kazbegi (5.033) başlıca yüksek dağlardır.

Siyasi ve İdari Yapı

Trialeti ve Samtavro bölgelerinde yapılan kazılarda, MÖ 2000 yıllarında (Bronz Çağı) yerleşim olduğu tespit edilen Gürcistan'a bugünkü halkın atalarını teşkil eden toplulukların MÖ 7. asırda Mezopotamya'dan geldiği sanılmaktadır. Bu toplulukların kurdukları krallıklar (batıda Cholchis, doğuda Iberia) önce İranlılar, daha sonra Büyük İskender'in egemenliği altına girmiştir.

Eski başkent olarak nitelendirilen Mtskheta MÖ 4. asırda kurulan Iberia'nın başkenti olup, Büyük İpek Yolu üzerinde bulunmaktadır. MÖ 66 yılında Romalılar tarafından işgal edilmiş olan Gürcistan MS 337 yılında Kral Mirian döneminde Kapadokya'dan gelen Aziz Nino zamanında Hristiyanlığı benimsemiştir. 5. asır ise Gürcü alfabesinin ilk kez kullanılmaya başladığı dönem olarak iddia edilmektedir.

6. asırda Gürcistan'da feodal bir yapı oluşmuş, ardından 9. asıra kadar Arap hakimiyeti altında kalmıştır. İki yüz yıl süren Müslüman idaresinden sonra 9. asırda başlayan özgürlük hareketleri sonucunda II. David tarafından Tiflis geri alınmış, daha sonra IV. David ve Kraliçe Tamara döneminde ülke sınırları sürekli genişlemiştir. 1215 yılında Erzurum ve Trabzon'dan Gence'ye; Azerbaycan'dan Çerkezya'ya kadar çok büyük bir alana yayılmıştır. 13. asra kadar geçen bu dönem Gürcü tarihinde "Altın Çağ" olarak nitelendirilmektedir.

13. asrın başında ülke Moğollar tarafından istila edilmiş, Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul'u almasından sonra Hristiyan batı ile bağları kopan Gürcistan, 14. ve 15. asırlarda Türk ve İran saldırılarına hedef olmuştur. 1510 yılında Osmanlı orduları o zamanki başkent Kutaisi de dahil olmak üzere Gürcistan'ın büyük bölümünü ele geçirmiş, ancak bu yüzyılın sonunda İranlılar ülkenin doğusuna hakim olmuştur.

Daha sonra sürekli olarak Osmanlı veya İran egemenliği altında kalan Gürcistan, Kral II. Irakli döneminde 1783 yılında yapılan Georgievsk Anlaşması ile Rusya'nın koruması altına girmiştir. 1801 yılında anlaşmayı tek taraflı olarak fesh eden Rusya, Gürcistan'ı ilhak etmiş ve

ülkeyi Ruslaştırma politikasını uygulamaya başlamıştır. Ancak, bu politikaya duyulan tepkiler milliyetçilik akımlarını güçlendirmiş, üç Kafkas ulusu arasında (Gürcüler, Ermeniler ve Azeriler) Transkafkasya Federasyonu (OZAKOM) kurulmuştur. Ancak, iç çekişmeler nedeniyle Federasyon uzun süreli olmamıştır.

1917 yılındaki Bolşevik ihtilalinden sonra 26 Mayıs 1918 tarihinde bağımsızlık ilan edilmiş, Avrupa ülkelerinin Anayasalarından esinlenerek yeni Anayasa oluşturulmuştur. Söz konusu Anayasa’da Osetler, Abhazlar ve Acarlar gibi azınlıklara otonomi verilmemiş, ancak, bu defa da ülke Almanların etkisi altına girmiştir. Almanya’nın I. Dünya Savaşı’nda yenilmesi üzerine, Kızıl Ordu tarafından işgal edilmiş ve 12 Mart 1922’de üç Cumhuriyetin de katılımı ile Transkafkasya Sovyet Federe Sosyalist Cumhuriyeti’ne bağlanmıştır. 1936 yılında ise TSFSR’nin dağılmasıyla Sovyetler Birliği’nin (SSCB) bir üyesi haline gelmiştir.

SSCB’nin glasnost ve perestroyka hareketi ile birlikte dağılma sürecine girmesinin ardından, ilk bağımsızlık hareketleri Baltık Cumhuriyetleri ile birlikte Gürcistan’da da başlamış, 1989 yılında Kızıl Ordu askerleri ile vatandaşlar arasında yaşanan olaylardan sonra bağımsızlık isteği ön plana çıkmıştır.

Son olarak, Gürcistan Yüksek Sovyeti’nin 1921 tarihli Gürcistan-SSCB Anlaşması ile 1922 tarihli Birlik Anlaşması’nın geçerli olmadığına karar vermesi üzerine, 31 Mart 1991’de ülke genelinde referanduma gidilmiş ve seçmenlerin %98’i yeni Cumhuriyeti onaylamıştır. Bunun üzerine, 9 Nisan 1991’de Gürcistan Parlamentosu ülkenin bağımsızlığını ilan etmiştir.

Gürcistan, 24 Ağustos 1995’te kabul edilen Anayasaya göre, 31 Mart 1991’da yapılan referandum ve 9 Nisan 1991’de kabul edilen bağımsızlık yasası ile bağımsız, üniter ve bölünmez bir devlet olarak kurulmuştur. Ülkenin yönetim şekli demokratik cumhuriyettir.

Gürcistan’ın idari yönetim birimleri, 9 bölge ve başkent Tiflis ile Abhazya Özerk Cumhuriyeti ve Acara Özerk Cumhuriyeti’nden oluşmaktadır.

Gürcistan Parlamentosu tek kamaralı olup, 150 üyeden oluşmaktadır. Parlamento seçimleri dört yılda bir düzenlenmektedir.

Nüfus ve İstihdam

Ülke çok önemli bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. 1989 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımından bugüne kadar, 5,5 milyon olan ülke nüfusu yaklaşık %30 oranında düşüş göstermiştir. 2019 yılı itibarı ile ülke nüfusu 3,7 milyondur. Nüfustaki bu ciddi düşüş; düşen doğum oranı, büyük çaptaki göç ve ülkeden kopan bölgelerdeki (Abhazya ve Güney Osetya)

nüfusun sayılamamasından kaynaklanmaktadır. Doğum oranının düşmesine ve büyük çaplı göçe, sivil savaş nedeni ile yaşanan sıkıntılar ve ülke ekonomisindeki kötüye gidiş neden olmuştur.

İstatistiki göstergelere göre göç eden nüfusun büyük çoğunluğu çalışma yaşında olup, bu kişilerin çok büyük bölümü meslek sahibi ya da yüksek eğitim görmüş kişilerdir. Çalışma yaşındaki nüfusun ülkeden göçü doğum oranlarının düşmesine de neden olmuştur. Kayıtlı işsizlik oranı 2019 yılı itibarı ile % 11,6 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında ise % 14,0 gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Ülke topraklarının %11'i tarıma elverişli arazilerden, %25'i ise meralardan oluşmaktadır. Ülkenin %34'ü ise ormanlık arazidir.

Gürcistan, dünyadaki en zengin manganez yataklarından birine sahiptir. Toplam rezervlerin 222 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Ancak yine de talebin azalması ve enerji maliyetlerindeki yüksek artışlar gibi sorunlarla yüz yüzedir.

Gürcistan ayrıca bakır ve demir cevherlerine, obsidian, arsenik ve akik taşı gibi minerallere de sahiptir. Ülkede yaklaşık 300 milyon ton kömür rezervi bulunmakla birlikte, Gürcistan kömürü yeterli kalitede değildir.

Gürcistan enerji kaynakları açısından yetersiz olduğundan bu açığı ithalatla gidermeye çalışmaktadır. Gürcistan'ın doğusunda bazı petrol yatakları bulunmaktadır. Bilinen petrol rezervi 35 milyon varil civarındadır. Petrol ihtiyacının bir kısmı İran'dan ithal edilerek karşılanmaktadır. Ayrıca doğal gazın da yeterli miktarlarda olmayışı Gürcistan'ı, Rusya ve Türkmenistan'dan ithalata bağımlı kılmaktadır.

Gürcistan, önemli maden suyu kaynaklarına sahiptir. Ülkede günde 120 litre su üreten 2300 adet memba bulunmaktadır. En bilinen kaynaklar ülkenin ortasındaki Borjomi'de bulunmaktadır. Bu bölgede bir Gürcü-Hollanda ortak yatırım şirketinin hem iç tüketim hem de ihracata yönelik üretim gerçekleştiren iki şişeleme fabrikası bulunmaktadır. Dünyanın sayılı su kaynaklarına sahip olan Gürcistan kaynaklarının yalnızca yaklaşık % 10'unu kullanmaktadır. Gelecekte ülkede bu alanda çok önemli iş fırsatları doğması beklenmektedir.

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (AGİT)
- Avrupa Konseyi (AK)
- Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru (TRACECA)
- Birleşmiş Milletler (BM)
- Dünya Bankası (WB)
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)
- Gürcistan, Ukrayna, Azerbaycan ve Moldova Grubu (GUAM)
- Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)
- Uluslararası Para Fonu (IMF)
- Uluslararası Polis Teşkilatı (INTERPOL)
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı 27 Kasım 2019 itibariyle Delegeler Komitesi toplantısında düzenlenen törenle Fransa'dan Gürcistan'a geçmiştir.

GENEL EKONOMİK BİLGİLER

Temel Ekonomik Göstergeler

Komünizm döneminde SSCB ülkeleri içinde en güçlü ekonomiye sahip olan Gürcistan, birliğin dağılmasının ardından ekonomisinde ciddi sorunlarla ve istikrarsızlıkla karşı karşıya kalmıştır. Bağımsızlığa geçişle birlikte ülkenin sanayi sektörünün GSYİH'daki payı azalırken, hizmet sektörünün payı artış göstermiştir. Ülkenin sanayi tesislerinin büyük çoğunluğu teknolojisi eskidiği için atıl durumdadır. Sanayi sektörü üretimi çok az sayıdaki işletmenin faaliyetlerine dayanmaktadır. Ülkedeki mevcut 2800 sınai işletmesinden yalnızca 50'si toplam üretimin %75'ten fazlasını üretmektedir. Özelleştirme süreci ve Gürcistan'ın son dönemde imzaladığı ekonomik anlaşmaların da etkisi ile sanayi sektörüne doğrudan yabancı yatırım girişi gözlenmektedir. Ayrıca tarım da ekonomide hala önemli bir sektör durumundadır.

Sovyetler Birliği'ne dahil olan diğer ülkelerin bağımsızlıklarını kazandıktan sonra yaşadıkları ekonomik sorunların benzerlerini yaşayan Gürcistan, bunlara ilave olarak ticaret yollarını bozan bir iç savaş yaşamış ve bu nedenle de bazı ilave sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bağımsızlık sonrasında ekonomide yaşanan çöküş çok hızlı ve şiddetli olmuştur. Ekonomide yaşanan hızlı çöküşün nedenleri tarım ve sanayi sektörlerinde önemli miktarda

üretim düşüşleri, Abazya’da yaşanan savaş nedeni ile Rusya’ya ulaşan ticari yolların kapanması olmuştur. Yaşanan ekonomik sorunlar pek çok firmanın kapanmasına neden olmuştur. Ülke, batıdan gelen insani yardımlarla ayakta kalabilmiştir. Ekonomik faaliyetlerin yaklaşık yarısı kayıt dışı hale gelmiştir.

Ülkede bağımsızlığın ardından, 1993 yılında ekonomide yapısal değişim süreci başlatılmıştır. Yapısal değişim süreci ilk aşamada bir program üzerinde anlaşılabilmesi nedeniyle küçük ölçekte kalmış, 1995 yılında Şevardnadze'nin iktidara gelmesi ile birlikte ciddiyet kazanmıştır. 1995 yılında IMF desteğinde bir reform programı uygulanmaya başlanmıştır.

Kayıt dışı ekonomi ülkenin büyüme performansı ile ilgili sağlıklı verilere ulaşılmasını engellemektedir. Ülkenin İstatistik Kurumu tarafından Gürcistan'ın GSYİH'sının yaklaşık %30'una tekabül eden bir miktarda kayıt dışı ekonomisi olduğu belirtilmektedir. Ancak IMF göstergelerine göre kayıt dışı ekonominin büyüklüğü GSYH'nın %60'ı kadardır. Bu denli büyük miktardaki kayıt dışı ekonomi, ülkenin geniş kapsamlı bir ekonomik büyüme gerçekleştirmesinin önündeki en önemli engeldir.

EIU verilerine göre 2019 için reel GSYİH büyümesi, güçlü ihracat ve sanayi üretimi nedeniyle% 5,3 olarak gerçekleşen Gürcistan ekonomisinin 2020 yılında % 4,5 oranında keskin bir daralma yaşayacağı tahmin edilmektedir. Ülkede kişi başına düşen milli gelirin ise 2019 yılı itibarı ile 4.764 ABD Doları (satın alma gücü endeksi) olduğu ifade edilmektedir. Sabit fiyatlara ve satın alma gücü paritesine göre Kişi Başına Düşen Milli Gelirinin 2020 yılında ise %3 oranında azalacağı beklenmektedir.

Ülkenin GSYİH'nın sabit fiyatlara ve satın alma gücü paritesine göre 2020 yılında % 4 oranında azalarak 46 milyar dolar 2021 yılında ise % 3 oranında artarak 49 milyar dolar olması beklenmektedir. Gürcistan, 2020 yılı itibariyle 194 ülke arasında dünyanın 114. büyük ekonomisidir.

2020 yılında %4,6 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2021 yılında %3,7 olacağı tahmin edilmekte, cari ödemeler dengesinin GSYİH'ya oranının 2020 yılında % 10 oranında 2021 yılında ise % 7 oranında açık vermesi beklenmektedir.

Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattında devam eden inşaat faaliyetlerinin ülke ekonomisine olumlu etkileri nedeni ile son yıllarda güçlü büyüme eğilimi gözlenmiştir.

DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Dış Ticaret

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019	2018-2019 Değişim %
İhracat	1.792.719	1.818.888	2.344.033	2.538.234	3.764.104	48,30%
İthalat	6.645.426	8.778.457	7.797.844	7.193.193	9.097.539	26,47%
Hacim	8.438.145	10.597.345	10.141.877	9.731.427	12.861.643	32,17%
Denge	-4.852.707	-6.959.569	-5.453.811	-4.654.959	-5.333.435	14,58%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Azerbaycan	165.832	497.689	200,12%	13,22%
2	Rusya Federasyonu	400.838	497.154	24,03%	13,21%
3	Ermenistan	105.599	412.392	290,53%	10,96%
4	Bulgaristan	249.984	284.107	13,65%	7,55%
5	Ukrayna	119.076	244.993	105,75%	6,51%
6	Çin	181.349	227.630	25,52%	6,05%
7	Türkiye	226.324	202.353	-10,59%	5,38%
8	Romanya	56.130	177.962	217,05%	4,73%
9	Birleşik Devletler	157.778	131.839	-16,44%	3,50%
10	Özbekistan	58.723	89.108	51,74%	2,37%
11	İsviçre	62.483	82.961	32,77%	2,20%
12	Kırgızistan	13.884	71.604	415,73%	1,90%
13	İran	60.575	71.225	17,58%	1,89%
14	Kazakistan	42.695	68.327	60,04%	1,82%
15	BAE	14.810	65.197	340,22%	1,73%
	Toplam	2.538.234	3.764.104	48,30%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Türkiye	1.271.454	1.614.155	26,95%	17,74%
2	Rusya Federasyonu	945.728	976.080	3,21%	10,73%
3	Çin	753.401	858.503	13,95%	9,44%
4	Azerbaycan	534.032	556.543	4,22%	6,12%
5	Almanya	320.951	446.152	39,01%	4,90%
6	Ukrayna	449.279	415.509	-7,52%	4,57%
7	Birleşik Devletler	64.675	409.351	532,94%	4,50%
8	Ermenistan	49.338	267.494	442,17%	2,94%
9	İtalya	191.288	226.652	18,49%	2,49%
10	Romanya	195.580	212.232	8,51%	2,33%
11	Japonya	16.837	211.369	1155,38%	2,32%
12	İran	168.112	187.106	11,30%	2,06%
13	Hollanda	140.364	168.794	20,25%	1,86%
14	Fransa	172.569	164.455	-4,70%	1,81%
15	Polonya	119.521	163.929	37,15%	1,80%
	Toplam	7.193.193	9.097.539	26,47%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
8703	Otomobiller	278	685.630	246529,50%	18,21%
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	493.699	651.606	31,98%	17,31%
7202	Ferro alyajlar	346.727	302.964	-12,62%	8,05%
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil) ve üzüm sırası	184.421	222.945	20,89%	5,92%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	102.803	172.460	67,76%	4,58%
2201	Sular (tabii ve suni mineral sular ve gazlı sular dahil) (tatlandırıcısız, lezzetlendirilmemiş)	119.157	133.571	12,10%	3,55%
2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, taşıyıcı edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	99.324	129.259	30,14%	3,43%
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	101.877	94.842	-6,91%	2,52%
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	64.410	72.832	13,08%	1,93%
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	50.027	66.697	33,32%	1,77%
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	1.244	57.684	4536,98%	1,53%
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	129	43.462	33591,47%	1,15%
6109	Tişörtler, fanılalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	37.630	38.944	3,49%	1,03%
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	36.476	38.579	5,77%	1,02%
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	25.248	30.894	22,36%	0,82%
	Toplam	2.538.234	3.764.104	48,30%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	862.766	756.985	-12,26%	8,32%
8703	Otomobiller	1.596	691.407	43221,24%	7,60%
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	11	603.692	5488009%	6,64%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	247.970	355.439	43,34%	3,91%
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	262.281	325.945	24,27%	3,58%
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	180.321	211.967	17,55%	2,33%
1001	Buğday ve mahlut	149.854	108.970	-27,28%	1,20%
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	107.413	105.047	-2,20%	1,15%
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	40.436	90.871	124,73%	1,00%
2716	Elektrik enerjisi	43.188	78.327	81,36%	0,86%
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak	84.246	76.017	-9,77%	0,84%
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	8.430	72.309	757,76%	0,79%
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	66.531	72.123	8,41%	0,79%
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	51.570	71.707	39,05%	0,79%
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	54.769	68.209	24,54%	0,75%
	Toplam	7.193.193	9.097.539	26,47%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Dış Ticaret

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019	2018 - 2019 Değişim %
İhracat	1.108.763	1.177.085	1.208.645	1.315.135	1.402.522	6,64%
İthalat	223.107	211.680	215.276	233.872	215.645	-7,79%
Hacim	1.331.870	1.388.765	1.423.921	1.549.007	1.618.167	4,46%
Denge	885.656	965.405	993.369	1.081.263	1.186.877	9,77%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Gürcistan'a İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	16.828	55.330	228,80%	3,90%
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	42.060	37.682	-10,41%	2,65%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	27.861	35.725	28,23%	2,51%
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb	30.284	34.788	14,87%	2,45%
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	24.810	28.531	15,00%	2,01%
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	26.034	26.829	3,05%	1,89%
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	5.085	26.495	421,04%	1,87%
4410	Ağaçtan ve diğer odunsu maddelerden yonga levha, oriented strand board (OSB), vb. levhalar	25.561	25.450	-0,43%	1,79%
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	25.142	25.235	0,37%	1,78%
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	25.726	24.561	-4,53%	1,73%
6117	Giyim eşyasının diğer aksesuarı (örme), giyim eşyasının veya giyim eşyası aksesuarının parçaları (örme)	17.748	23.143	30,40%	1,63%
7604	Aluminyumdan çubuklar ve profiller	23.163	21.956	-5,21%	1,55%
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	20.323	21.937	7,94%	1,54%
8703	Otomobiller	10.987	20.214	83,98%	1,42%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	17.059	19.418	13,83%	1,37%
	Toplam	1.315.135	1.420.522	8,01%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Gürcistan'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
2301	Et, sakatat, deniz hayvanı vs. (yemeye uygun olmayan) unu, pelleti, kıkırdakları (donyağı tortusu)	24.986	33.021	32,16%	15,31%
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	23.306	29.116	24,93%	13,50%
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	22.834	22.198	-2,79%	10,29%
7202	Ferro alyajlar	34.651	19.118	-44,83%	8,87%
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	23.256	15.965	-31,35%	7,40%
1504	Balıkların veya deniz memelilerinin katı ve sıvı yağları	14.068	13.693	-2,67%	6,35%
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmış külçeler	17.574	8.486	-51,71%	3,94%
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	3.213	8.209	155,49%	3,81%
2716	Elektrik enerjisi	8.589	6.484	-24,51%	3,01%
7801	İşlenmemiş kurşun	4.799	6.370	32,74%	2,95%
4002	Sentetik kauçuk veya sıvı yağlardan türetilen taklit kauçuk (ilk şekillerde, veya levha, tabaka, şerit halinde)	260	5.499	2015,00%	2,55%
6206	Kadınlar ve kız çocuklar için bluzlar, gömlekler ve gömleklbluzlar	4.755	5.436	14,32%	2,52%
6212	Sütyen, korse, korse kemer, pantolon askısı, çorap bağı, jartiyer vb. Eşya ve bunlar için parçalar	2.633	4.820	83,06%	2,24%
2837	Siyanürler, oksisiyanürler ve kompleks siyanürler	7.862	3.482	-55,71%	1,61%
7602	Aluminyum döküntü ve hurdaları	1.107	3.050	175,52%	1,41%
	Toplam	233.872	215.645	-7,79%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

GÜRCİSTAN YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI

Dış Ticaret

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019	2018 - 2019 Değişim %
İhracat	12.660	15.842	22.118	28.375	46.586	64,18%
İthalat	73.596	70.539	66.936	89.637	77.945	-13,04%
Hacim	86.256	86.381	89.054	118.012	124.531	5,52%
Denge	-60.936	-54.697	-44.818	-61.262	-31.359	-48,81%

Kaynak: ITC Trademap

International Trade Center (Trademap) verilerine göre 2019 yılı Gürcistan yaş meyve sebze ihracatı 46,6 milyon dolar, yaş meyve sebze ithalatı 77,9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.¹

Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Rusya Federasyonu	17.554	24.686	40,63%	52,99%
2	Ermenistan	1.718	15.087	778,17%	32,39%
3	Ukrayna	1.463	2.045	39,78%	4,39%
4	Azerbaycan	5.579	1.202	-78,45%	2,58%
5	Türkiye	40	518	1195,00%	1,11%
6	Romanya	255	515	101,96%	1,11%
7	Litvanya	237	328	38,40%	0,70%
8	Türkmenistan	-	314	#SAYI/0!	0,67%
9	Japonya	95	309	225,26%	0,66%
10	Irak	99	289	191,92%	0,62%
11	Moldova	355	248	-30,14%	0,53%
12	Afganistan	-	173	#SAYI/0!	0,37%
13	Yunanistan	60	154	156,67%	0,33%
14	BAE	108	100	-7,41%	0,21%
15	Kazakistan	167	94	-43,71%	0,20%
	Toplam	28.375	46.586	64,18%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Türkiye	45.992	32.138	-30,12%	41,23%
2	Ekvador	17.824	19.114	7,24%	24,52%
3	Hollanda	2.399	5.146	114,51%	6,60%
4	İran	7.442	4.661	-37,37%	5,98%
5	Azerbaycan	7.739	4.217	-45,51%	5,41%
6	Özbekistan	118	2.423	1953,39%	3,11%
7	Ermenistan	2.953	2.022	-31,53%	2,59%

¹ 07 ve 08 faslında kullanılan gtip pozisyonları; 070110, 070190, 070200, 070310, 070410, 070420, 070490, 070511, 070519, 070529, 070610, 070690, 070700, 070810, 070820, 070890, 070920, 070930, 070940, 070951, 070959, 070960, 070970, 070991, 070992, 070993, 070999, 080300, 080310, 080390, 080410, 080420, 080430, 080440, 080450, 080510, 080521, 080522, 080529, 080540, 080550, 080590, 080610, 080711, 080719, 080720, 080810, 080830, 080840, 080910, 080921, 080929, 080930, 080940, 081010, 081020, 081030, 081040, 081050, 081060, 081070, 081090

8	Kazakistan	58	1.834	3062,07%	2,35%
9	Mısır	1.817	1.491	-17,94%	1,91%
10	Rusya Federasyonu	645	870	34,88%	1,12%
11	Çin	320	651	103,44%	0,84%
12	Kosta Rika	424	592	39,62%	0,76%
13	Güney Afrika	187	551	194,65%	0,71%
14	Ukrayna	576	432	-25,00%	0,55%
15	Almanya	230	271	17,83%	0,35%
	Toplam	89.637	77.945	-13,04%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
080930	Şeftali (nektarın dahil); taze	7.637	12.480	63,41%	26,79%
080390	Muz (plantain hariç); taze veya soğutulmuş	513	5.360	944,83%	11,51%
080810	Elma; taze	933	4.593	392,28%	9,86%
081070	Persimmon (Trabzon hurması); taze	1.797	4.201	133,78%	9,02%
070999	Salatalık sebzeler, pazı, yaban enginarı, kebere, rezene ve diğer sebzeler; taze veya soğutulmuş	4.125	3.971	-3,73%	8,52%
070200	Domates; taze veya soğutulmuş	3.842	2.295	-40,27%	4,93%
080510	Portakal; taze veya soğutulmuş	6	1.511	25083,33%	3,24%
081090	Nar, kuşburnu, demirhindi ve diğer meyveler; taze	1.091	1.457	33,55%	3,13%
070951	Agaricus cinsi mantarlar; taze veya soğutulmuş	153	1.125	635,29%	2,41%
070700	Hıyarlar ve kornişonlar; taze veya soğutulmuş	632	1.113	76,11%	2,39%
081040	Yaban mersini ve yaban mersinin diğer kültür cinsleri; taze	442	985	122,85%	2,11%
080550	Limon (citrus limon, citrus limonum) ve tatlı limonlar (citrus aurantifolia, citrus latifolia); taze veya soğutulmuş	41	908	2114,63%	1,95%
080430	Ananas; taze veya soğutulmuş	90	897	896,67%	1,93%
070930	Patlıcanlar; taze veya soğutulmuş	227	734	223,35%	1,58%
080420	İncir; taze veya soğutulmuş	150	609	306,00%	1,31%
	Toplam	28.375	46.586	64,18%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
080390	Şeftali (nektarın dahil); taze	19.464	21.380	9,84%	27,43%
070310	Soğanlar ve şalotlar; taze veya soğutulmuş	12.438	12.413	-0,20%	15,93%
080510	Portakal; taze veya soğutulmuş	6.110	6.445	5,48%	8,27%
070200	Domates; taze veya soğutulmuş	9.130	5.532	-39,41%	7,10%
070930	Patlıcanlar; taze veya soğutulmuş	5.855	5.155	-11,96%	6,61%
070700	Hıyarlar ve kornişonlar; taze veya soğutulmuş	4.217	3.224	-23,55%	4,14%
080430	Ananas; taze veya soğutulmuş	1.057	1.953	84,77%	2,51%
080810	Elma; taze	7.110	1.877	-73,60%	2,41%
070190	Patates; tohumluk olmayan, taze veya soğutulmuş	7.016	1.861	-73,47%	2,39%
080550	Limon (citrus limon, citrus limonum) ve tatlı limonlar (citrus aurantifolia, citrus latifolia); taze veya soğutulmuş	1.135	1.851	63,08%	2,37%
081090	Nar, kuşburnu, demirhindi ve diğer meyveler; taze	1.597	1.752	9,71%	2,25%
080610	Üzümler; taze	1.145	1.627	42,10%	2,09%
070610	Havuçlar ve şalgamlar; taze veya soğutulmuş	2.456	1.527	-37,83%	1,96%

080711	Karpuzlar; taze	516	1.309	153,68%	1,68%
070960	Biberler (capsicum veya pimenta cinsi meyveler); taze veya soğutulmuş	1.796	1.203	-33,02%	1,54%
	Toplam	89.637	77.945	-13,04%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Gürcistan'a YMS İhracatı

Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
DOMATES	18.530.739	4.503.477	-75,70%	18,86%
PORTAKAL	4.878.318	3.494.348	-28,37%	14,63%
MANDARİN	944.890	3.059.327	223,78%	12,81%
LİMON	1.404.564	1.639.267	16,71%	6,86%
SOĞAN, ŞALOT	665.947	1.262.096		5,29%
PATLICAN	1.538.154	1.217.995		5,10%
BİBER	981.678	1.153.358	17,49%	4,83%
HIYAR, KORNİŞON	1.359.984	1.032.678		4,32%
NAR	1.170.961	951.159	-18,77%	3,98%
ÜZÜM	2.054.483	807.880	-60,68%	3,38%
KARPUZ	461.332	662.299	43,56%	2,77%
GREYFURT	582.567	612.059		2,56%
HAVUÇ, TURP	503.921	472.894	-6,16%	1,98%
KABAK	522.880	452.102	-13,54%	1,89%
ÇİLEK	77.173	378.439	390,37%	1,58%
ELMA	404.501	346.715	-14,29%	1,45%
PATATES	1.219.510	283.085	-76,79%	1,19%
ÇAY	437.600	234.691	-46,37%	0,98%
KİRAZ, VİŞNE	226.127	222.789	-1,48%	0,93%
ARMUT	115.634	200.653	73,52%	0,84%
KARNABAHAAR	132.101	185.955	40,77%	0,78%
ŞEFTALİ	853.247	160.203	-81,22%	0,67%
AYVA	126.784	131.512	3,73%	0,55%
ERİK	59.841	92.303	54,25%	0,39%
KAYISI	150.181	70.796	-52,86%	0,30%
MARUL, HİNDİBA	66.241	69.478	4,89%	0,29%
DİĞER TAZE MEYVELER	23.905	66.550	178,40%	0,28%
FASULYE	107.953	56.552	-47,61%	0,24%
LAHANA	12.105	18.615	53,78%	0,08%
KAVUN	14.839	12.076	-18,62%	0,05%
İNCİR	31.882	10.186	-68,05%	0,04%
HURMA	1.460	6.198	324,39%	0,03%
MANTAR	2.729	5.633	106,39%	0,02%
DİĞER SEBZELER	4.754	4.603	-3,19%	0,02%
BRÜKSEL LAHANASI	744	1.347	81,10%	0,01%
ÇAY	-	399	#SAYI/0!	0,00%
MAYDANOZ	366	37	-89,96%	0,00%
PIRASA	243	11	-95,31%	0,00%
DİĞER TURUNÇGİLLER	51	-	-100,00%	0,00%
MUZ	228	-	-100,00%	0,00%
BEZELYE	53	-	-100,00%	0,00%
ISPANAK	21	-	-100,00%	0,00%
GENEL TOPLAM	39.675.526	23.879.764	-39,81%	100,00%

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Ülkede mülkiyet hakları, izinler ve lisanslar belgenin ait olduğu konuya göre değişik kurumlar tarafından verilmektedir. Bahse konu kurumlardan elde edilen belge ya da izinlerin takibi ülkede bulunan Adalet Sarayları tarafından yapılmaktadır, bu kurum üzerinden ayrıca ülkede tapu kadastro işlemleri, kişi veya kurum arama, ticari ya da kişisel olmak üzere online veya şahsi başvuru olmak üzere tüm bilgi ve belgelerin temini sağlanmaktadır.

Bahse konu hizmeti sunan kuruma ve online hizmetlere www.napr.gov.ge / www.psh.gov.ge adreslerinden erişilebilmektedir.

Ayrıca marka ve patent tescili için Gürcistan Patent Kurumuna başvuruda bulunulması gerekmektedir: <http://www.sakpatenti.gov.ge/en/>

Dağıtım Kanalları

Ülkede ticaret her ne kadar gelişmekte olsa ve dünyaya entegrasyon devam etse de hala Sovyet döneminden kalma toptan pazar yerleri, araç üstü mal satımı gibi alışkanlıklar varlığını sürdürmektedir. Bunun yanı sıra ülkede gelişmiş market zincirleri, toptan pazar yerleri, AVM'ler de bulunmaktadır. Bu tür yerlere ürün dağıtımını distribütör firmalar tarafından yapılmaktadır. Büyük üretici firmalar da çoğunlukla bu distribütörler kanalıyla ürünlerini Gürcistan pazarına sunmaktadır.

Tüketici Tercihleri

Dünya ticaretinde yaşanan gelişmeler ve değişimler Gürcistan pazarını da etkilemekte, tüketici tercihlerinin değişmesine yol açmaktadır. Ülkede daha önce pazar yerleri ve toptancıları tercih eden insanlar artık AVM'lerden ve ticaret mekezlerinden hatta internet üzerinden online satış ya da kurye aracılığı yapan firmalar üzerinden alışveriş yapmaya başlamışlardır. Ayrıca Gürcü tüketicilerin lüks ve eğlenceye eğilimli oluşu ülkede özellikle büyük şehirlerde lüks/büyük marketler ve eğlence merkezlerinin sayısının artışına neden olmaktadır. Diğer yandan alım gücü yüksek halk kesiminin ülke nüfusunun genelini temsil etmeyişi, herkesin AVM'lerden ve lüks mağazalardan alışveriş yapamaması nedeniyle ülkede giyim başta olmak üzere ikinci el eşya mağazaları da bulunmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

İç piyasada ticaret ve dağıtım kanallarının gelişmiş olduğu ifade edilebilir. Genellikle toptancılık hizmeti veren ve ithalatçı durumunda olan firmalar depodan satış ve distribütörlük yoluyla dağıtım yapmakta ve ticaret bu kanallar üzerinden işlemektedir.

Bunun yanı sıra ülke tüccarları yüksek ticari risk taşıması ve siparişin teslim alınamaması gibi durumlar yaşanmasına rağmen internet üzerinden sipariş vererek ürün ithal edebilmektedir. Tüketici tercihlerinde değinildiği üzere, gelişen teknolojinin takibini yapan Gürcistan, online satış ve kurye hizmetleri gibi alanlara önem vermeye başlamıştır ve bu kanalların kullanımı yaygınlaşmaktadır.

Gürcistan'a mal satışı yapmak isteyen firmalarımızın öncelikle satışa konu mallara ilişkin faaliyet yürüten firmalar üzerinden bir pazar araştırmasına girmesi tavsiye edilir. Gürcistan'da üretici/ithalatçı firmalara erişebilecek gümrük tarife pozisyonu (GTP) bazlı bir veri tabanı bulunmamaktadır. Ancak firmaların, sektöre ve ürüne göre anahtar kelime ile aratılabileceği veri kaynaklarına ait web siteleri bulunmaktadır. Bu kaynaklardan İngilizce veya Gürcü dilinde arama yapılabilmekte ve firmaların irtibat bilgilerine ulaşılabilir. Söz konusu sitelere ait linkler:

<https://www.yell.ge/?lan=eng>

<https://www.bia.ge/EN>

Satış/ pazarlama faaliyetleri için belirtilen kaynaklardan tespit edilen firmalar ve distribütörlerle irtibata geçilmesi, sonrasında alınacak siparişlerde ve kurulacak ticari ilişkilerde anlaşmaların yazılı ve net biçimde akdedilmesi, alıcılar hakkında gerekli tahkikatın yaptırılması, peşin ödeme veya banka teminatı alınmadan siparişlerin karşılanmaması, sözlü beyanlara kesinlikle itibar edilmemesi firmalarımızın alacak tahsil sorunu yaşamaması için büyük önem taşımaktadır.

Kamu İhaleleri

Gürcistan'da ihaleler reformlar sonrası başlatılan uygulamalar çerçevesinde tamamen online yapılmaktadır. Ülkede bakanlıklar resmi ihalelerini kendi web sayfalarında yayınlamakta fakat ihale ya kapalı ya da Devlet İhale Kurumu'nun sayfasında online gerçekleşmektedir. Firmalar sayfada kendilerine profil açarak, sektör ve detaylı kimlik bilgilerini girmekte ve ihaleye bu kanalla katılabilmektedir.

Kamu ihalelerinin takip edilebileceği web sitesi: www.Procurement.gov.ge

Gürcistan kamu alımları ve yol/altyapı gibi projelerin birçoğunu uluslararası kuruluşlardan sağlanan özel krediler ve/veya hibelerle gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda Asya Kalkınma Bankası – ADB, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası - EBRD, Avrupa Yatırım Bankası – EIB, Dünya Bankası – WB gibi kurumlar başlıca partnerler olarak sayılabilir. Ülkede gerçekleştirilecek projelere ilişkin ihale duyuruları çeşitli mecralardan takip edilmelidir. Ticaret Müşavirliğimiz büyük ölçekli ihaleleri ülkemizdeki ilgili meslek örgütleri kanalıyla duyurmaktadır. Firmalarımız da aşağıda linkleri paylaşılan kaynaklardan ihaleleri takip edebilirler:

Municipal Development Fund of Georgia: Yerel Yönetimlerin Geliştirilmesine yönelik projeler ve satın alımlar <http://mdf.org.ge/> adresinde “Tenders” başlığı altında takip edilebilmektedir.

Altyapı Bakanlığı yol ve yapım projelerine ait link: <http://build.gov.ge/projects>

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Dış Ticaret Politikası

1991 yılında Sovyetler Birliğinden ayrılarak bağımsızlığına kavuşan Gürcistan dünya ticaretinde aktif yer almak amacıyla yeni ticari kanunlar üretmiş ve çeşitli uluslararası ticari organizasyonlara katılmıştır. Bu bağlamda ülkede çeşitli sektörlerde reformlar başlatılarak kısa sürede başarı elde edilmeye çalışılmıştır. Özellikle 2004 yılında yapılan “gül devrimi” sonrasında ülkede çok sayıda reform yapılmıştır. Bu kapsamda, vergi kanunu değişmiş, ithalat ve ihracat rejimi değiştirilmiş, vergiler basitleştirilmiş, ticari uygulamalar ve işlemler şeffaf hale getirilmiştir.

Reformların devamı olarak Gürcistan başta Türkiye, AB, BDT olmak üzere Çin, Ukrayna, EFTA gibi birçok ülke ve ülke grubuyla Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalamıştır. ABD, Kanada ve Japonya tarafından ise Genelleştirilmiş tercihler sistemi kapsamında bulunmakta, bu ülkelere yapılan ihracatta avantajlar sağlanmaktadır. Gürcistan’da ihracat serbet olup vergilerden muaf olarak yapılmaktadır.

Gümrük Tarifeleri

Ülkede basitleştirilmiş ithalat, ihracat ve gümrük depo rejimleri uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra gümrük vergileri de basitleştirilmiştir. Gümrük vergi oranları %12, %5 ve %0

şeklinde uygulanmaktadır. %12 oranında gümrük vergisi uygulanan ürünler ülkede üretimi olan ve korunması istenen sektörleri kapsamaktadır. %5 oranında gümrük vergisi bir kısım alkollü içeceklerde uygulanmakta ve ithalinin zorlaştırılması istenmeyen, ülkenin ihtiyaç duyduğu, yerli sanayi için de tehdit oluşturmayan ürünlerde ise %0 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. Ayrıca bazı ülkeler ile yapılan STA anlaşmaları gereğince ülkeye ithal edilen ürünler için serbest dolaşım belgesi (EURO 1) bulundurulduğu takdirde gümrük vergilerinden muaf tutulmaktadır.

Gürcistan tarafından uygulanan gümrük vergileri ve KDV oranlarının bilgisine HS kodlar ile <https://www.rs.ge/4509> adresinden ulaşılabilir. Site Gürcü dilindedir.

Türkiye ile Gürcistan arasında yürürlükte bulunan Serbest Ticaret Anlaşması nedeniyle sanayi ürünlerinde oldukça sınırlı sayıdaki birkaç ürün dışında gümrük vergisi bulunmamaktadır. Bu durum tarım ürünlerinin de çoğunu kapsamaktadır.

Türkiye – Gürcistan STA’sı kapsamında sanayi ürünleri bakımından gümrük vergileri ile eş etkili vergiler 1 Kasım 2008 itibariyle karşılıklı olarak sıfırlanmıştır. Tarım ürünlerinde ise Gürcistan önemli sayıda üründe vergilerini sıfırlarken, Türkiye bazı ürünlerde tarife kontenjanları çerçevesinde pazara giriş kolaylıkları sağlamıştır. Türkiye tarafı kota kapsamında daha sınırlı bir ürün grubu (balıklar, domatesler, taze meyveler, bazı işlenmiş tarım ürünleri vb.) için açılım sağlamıştır. STA’nın hizmetler ticaretini kapsayacak şekilde genişletilmesi amacıyla müzakereler devam etmektedir.

İç Vergiler

Ülkede iç vergiler KDV, ÖTV (aksiz ya da banderol), gelir vergisi, kurumlar vergisi ve kâr payı transfer vergisi olarak belirlenmiştir.

1. Gelir vergisi oranı %20 olup gerçek kişilerin elde ettiği gelir üzerinden alınmaktadır.
2. Kurumlar vergisi %15 olup tüzel kişilerin/kurumların yıl sonu masraflar düşüldükten sonra elde ettikleri kâr üzerinden alınmaktadır.
3. Kâr payı transfer vergisi ise kurumların yurtdışına gönderdikleri para üzerinden alınmakta olup oranı %4’tür.
4. KDV tüm ürünler için %18’dir.
5. ÖTV ise ülkeye ithalatta pamuk, petrol, doğalgaz, sigara, alkollü içecekler ve ihracatta hurda metal gibi stratejik ürünler için geçerlidir. ÖTV, Gürcistan Vergi Kanununun 188/1. Maddesi gereğince 24.01, 24.03, 87.03, 87.11, 27.09, 27.10, 38.26, 39.11, 27.07, 29.02, 34.03, 38.24 GTP kodu ile belirlenen ürünler için uygulanmakta olup, oranı ürüne

göre değişkendir ve vergi oranı sigarada adet, petrol ürünlerinde litre, alkollü içeceklerde litre ve alkol oranı üzerinden, otomobillerde m³ başına alınan ödeme ile belirlenmektedir.

Ayrıca iç vergi kapsamında, eğlence merkezleri için alınan vergiler de mevcuttur.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Ülkede ürün standartları olarak AB, GOST ve ISO kullanılmakta olup, SAKSTANDART tarafından kontrol edilmektedir. Ayrıca ithalatta ve iç piyasada satışta olan ürünlerin çeşidine göre Gürcistan Çevre ve Tarım Bakanlığı - Gıda Koruma Kontrol Dairesi ve Ekonomi Bakanlığı'na bağlı İnşaat Malzemeleri Denetim Ajansı gibi kurumlar tarafından denetim yapılmaktadır.

1. İnşaat Malzemeleri teknik denetim Ajansı: <http://tacs.gov.ge/>

2. Sakstandart: <http://geostm.ge/>

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Ülkede özellikle ithalatta ürün testi, muayenesi ve belgelendirmesi yapılmaktadır, bu işlemler genellikle ilgili bakanlıkların birimleri tarafından gümrüklerde bulunan yetkilileri tarafından yapılmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkeye ithal edilen ürünlerde ve iç piyasada kullanılan ambalajlarda 2019 yılında getirilen uygulama ile plastik poşetler yasaklanmış, yerine kalınlığı 15 mm'yi geçmeyen bio dönüşebilir ambalaj ve poşet kullanımı başlatılmıştır. İthalatta ayrıca ürünlerde Gürcü dilinde ürün bilgisi olması istenmektedir.

Teknik Engeller

Gürcistan liberal bir dış ticaret politikasına sahip, komşularıyla ve AB, Çin gibi ülkelerle de STA imzalamış olup büyük ve çok çeşitli dallarda yerli sanayisi bulunmadığından ithalata açık bir ülkedir. Bu durumun da etkisiyle ülkenin ihtiyaç duyduğu malların ithaline yönelik nadiren teknik engelle karşılaşılmaktadır. Diğer taraftan, AB üyeliği hedefiyle mevzuatın AB ile uyumlaştırılması çalışmaları devam etmektedir.

Ülkede özellikle transit taşımacılık yapan tırların tam tespit gerekçesiyle gümrüklerde 2 ayı bulabilecek derecede uzun süre bekletilmesi şeklinde sorunlar zaman zaman yaşanmakla birlikte sistematik biçimde teknik engel uygulandığını söylemek mümkün değildir. Bununla

birlikte, tütün ve haşhaş gibi bazı hassas yükleri taşıyan firmaların bu tarz uzun süreli bekletme riskini göz önünde bulundurmasında yarar bulunmaktadır.

Fazla yük, tır depolarının orijinalliğinin bozulmuş olması gibi konularda gümrük prosedürü net ve katı olarak uygulanmakta, kurallara uymayan araçlara cezai işlem yapılmaktadır. 15.000 GEL üzeri eksik beyan durumunda ise konu kaçakçılık kapsamına taşındığından yük ve beyanın uyuşmasına azami dikkat edilmesi önem taşımaktadır.

POTANSİYEL SEKTÖRLER

Sıra	Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Dünyada n İthalatı (milyon dolar) 2019	Ülkenin Türkiye' den İthalatı (milyon dolar) 2019	Dünyaya İhracatı mız (milyon dolar) 2019	Dünya İthalatınd a Ülkenin Payı (%) 2019	Ülkeye İhracatımı zda ki Değişim (%) 2018 - 2019	Ülkenin dünyadan İthalatınd aki Değişim (%) 2018 - 2019	Ülkenin İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%) 2019	Gümrük Vergisi Oranları (%) ortalama)
1	Kanatlı Etleri	207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	65,19	12,83	571,4	0	9,7	10,2	Brezilya 20,6 Türkiye 19,7 Ukrayna 12,6 Almanya 10,3 Çin 10,1	Brezilya 12 Türkiye 0 Ukrayna 0 Almanya 0 Çin 12
2	Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	54,42	3,6	550,29	0	-12,5	7,6	Rusya 50,2 Ukrayna 19,2 Belçika 6,7 Türkiye 6,6 İtalya 3,9	Rusya 0 Ukrayna 0 Belçika 0 Türkiye 0 İtalya 0
3	Bisküvi	1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	40,71	5,2	1071,91	0	5,8	9,6	Rusya 43,6 Ukrayna 20,9 Türkiye 12,8 Polonya 5 Bulgaristan 4,6	Rusya 0 Ukrayna 0 Türkiye 0 Polonya 0 Bulgaristan 0
4	Bitkisel Yağlar	1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	38,46	0,22	443,05	0	10,4	-5,6	Rusya 88,4 Azerbaycan 5,3 Ukrayna 5,2 Türkiye 0,6 Moldova 0,3	Rusya 0 Azerbaycan 0 Ukrayna 0 Türkiye 0 Moldova 0

5	Deniz Ürünleri	303	Balıklar (dondurulmuş)	25,94	0,02	120,86	0	27	20,5	Brezilya 20,6 Türkiye 19,7 Ukrayna 12,6 Almanya 10,3 Çin 10,1	Brezilya 12 Türkiye 0 Ukrayna 0 Almanya 0 Çin 12
6	Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	1517	Hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların fraksiyonları	23,44	5,38	111,61	0	-5,7	-0,3	Rusya 28,5 Türkiye 22,9 Ukrayna 20,1 Azerbaycan 9,3 Polonya 8,9	Rusya 0 Türkiye 0 Ukrayna 0 Azerbaycan 0 Polonya 0
7	Şüt ve Süt Ürünleri	402	Süt, krema (konsantre edilmiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı madde içerenler)	21,32	1,36	87,02	0	137,9	16,4	Ukrayna 24,5 Beyaz Rusya 22,1 Fransa 13,4 Almanya 11,7 Hollanda 8,7 (Türkiye 6,39)	Ukrayna 0 Beyaz Rusya 0 Fransa 0 Almanya 0 Hollanda 0 (Türkiye 0)
8	Soslar ve Müstahzarlar	2103	Soslar ve müstahzarları; çeşni/lezzet verici karışımlar; hardal unu, irmiği ve hazır hardal	19,75	0,95	54,58	0	10	10,9	Rusya 50 Ukrayna 19,5 Almanya 10,3 Türkiye 4,8 Kazakistan 3,1	Rusya 0 Ukrayna 0 Almanya 0 Türkiye 0 Kazakistan 0
9	Alkollü ve Alkolsüz İçecekler	2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	19,2	1,53	183,96	0	65,8	7,8	Ukrayna 35,4 Avusturya 17,1 Rusya 11 Polonya 9,9 Türkiye 8	Ukrayna 0 Avusturya 0 Rusya 0 Polonya 0 Türkiye 0
10		2403	Homonize edilmiş tütün ve tütün yerine geçen madde hülusalaları ve esansları	18,56	1,07	175,54	0	-76	490	Ukrayna 40,1 Ermenistan 27,1 Brezilya 7,8 Türkiye 5,8 Belçika 5,1	Ukrayna 0 Ermenistan 0 Brezilya 12 Türkiye 0 Belçika 0

11	Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	17,65	3,88	468,47	0	-10,1	2,4	Rusya 32,2 Ukrayna 26,7 Türkiye 22 Almanya 4,1 İtalya 2,3	Rusya 0 Ukrayna 0 Türkiye 0 Almanya 0 İtalya 0
12	Bitkiler	602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	15,29	4,7	61,41	0	21,2	1	Türkiye 30,8 İtalya 26,2 İspanya 11 Hollanda 7,9 Polonya 6,5	Türkiye 0 İtalya 0 İspanya 0 Hollanda 0 Polonya 0
13	Sert Kabuklu Meyveler	802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	14,56	1,26	1500,24	0	-95,5	61,9	Ukrayna 27,4 ABD 24,4 Azerbaycan 13,8 Türkiye 8,6 Şili 5,2	Ukrayna 0 ABD 12 Azerbaycan 0 Türkiye 7,4 Şili 12
14	Sebzeler	703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanımsı sebzeler (taze/soğutulmuş)	13,25	5,75	56,02	0	90	2,9	Türkiye 43,4 Özbekistan 17,7 Azerbaycan 15,8 Kazakistan 13,7 Rusya 3,8	Türkiye 0 Özbekistan 0 Azerbaycan 0 Kazakistan 0 Rusya 0
15	Meyveler	805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	12,61	8,98	751,17	0	12,1	20,7	Türkiye 71,2 Mısır 11,7 Hollanda 7 G. Afrika 4,4 İran 3,1	Türkiye 6,2 Mısır 12 Hollanda 0 G. Afrika 12 İran 12

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

COVID – 19 GELİŞMELERİ

Covid-19 Salgını Nedeniyle Alınan Önlemler

29/01/2020 tarihi itibarıyla 29/03/2020 tarihine kadar Çin ile uçak seferleri yasaklanmıştır. Gürcistan-Türkiye arasındaki karşılıklı uçuşlar 20 Mart 2020 tarihinden itibaren durdurulmuştur.

Gürcistan Çevre Koruma ve Tarım Bakanlığı 28/01/2020 tarihi itibarıyla Çin Halk Cumhuriyeti'nden canlı hayvan ithalatını yasaklamıştır. Söz konusu yasağın Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE) tarafından Çin'in korona virüsünden serbest olduğu açıklanana kadar devam edeceği belirtilmiştir.

Türkiye ve Gürcistan arasında Sarp/Sarpi sınır kapısı, 15 Mart 2020 tarihi itibarıyla, geçici olarak yolcu trafiğine karşılıklı olarak kapatılmıştır. Yüksek risk grubundaki ülkelerle birlikte özellikle AB'nin yasaklı ülkelere temas edilerek, Gürcistan'ı transit geçmek suretiyle üçüncü ülkelere yapılan taşımalara ilişkin 18 Mart itibarıyla Ataşeliğimize intikal eden yardım talepleri, Sarp/Sarpi Gümrük müdürlükleriyle karşılıklı görüşmeler çerçevesinde ve idarelerin tampon bölgedeki görüşmeleriyle çözümlenmiştir. Bu çerçevede, özellikle Gürcistan'ı transit geçerek Rusya-Azerbaycan-Ermenistan'a gidecek araçlar 5'erli gruplar halinde Gürcistan'a kabul edilerek oluşturulmuş konvoylar eskort eşliğinde çıkış kapılarına sevk işlemleri başlatılmıştır. Bu araçlar için tampon bölgede dezenfeksiyon işlemi de gerçekleştirilmektedir. Diğer taraftan, yasaklı ülkelere Gürcistan'a gerçekleştirilen taşımalar için 14-28 gün aralığında bekleme süreci uygulaması devam etmektedir. (19.03.2020)

Daha önce, Gürcistan'ı transit geçerek Rusya-Azerbaycan-Ermenistan'a gidecek araçların 5'erli gruplar halinde Gürcistan'a kabul edilerek oluşturulmuş konvoyların eskort eşliğinde çıkış kapılarına sevk işlemlerinin başlatıldığı bildirilmişken, dün Gürcistan Sarpi Gümrük İdaresi tarafından yapılan bildirim ile 10'lu gruplamalar yapılmasının istenildiği öğrenilmiştir. (25.03.2020)

21.03.2020 tarihli İçişleri Genelgesi kapsamında, bu tarihten önce ülkemizden Gürcistan'a transit çıkan araçlar da dahil olmak üzere, ülkemize giriş yapmak isteyen Özbek ve Kazak TIR'ları ile şoförlerinin ülkemize alınmaması ile, Gürcistan'ın da karşı önlem almaya başlayacağını bildirdiği belirtilmişti. Bakanlıklar arası istişareler sonucunda, Özbek ve Kazak TIR'ları Gürcistan üzerinden ülkemize kademeli olarak giriş yapabilmektedirler. Halihazırda

başta Sarp-Sarpi olmak üzere sınır geçiş uygulaması aşağıdaki şekildedir: Ülkemiz uygulaması: Kazakistan ve Özbekistan çıkışlı TIRlar, bu ülkelerden çıkışlarından itibaren 14 gün geçtikten sonra ülkemize giriş yapabilmektedir. Gürcistan uygulaması ise Türkiye'den çıkacak Özbek ve Kazak TIRları 14 gün geçmeden almamak yönünde olup, bunların Gürcistan'ı transit geçmeleri için ayrıca Rusya sınırına kadar eskort uygulamasına tabii tutmak şeklindedir. Gürcistan'ın Avrupa'dan gelen TIRlar için uygulaması ise, AB içerisinde riskli ülkelere temas edilip edilmediği bilinemediğinden, AB'den ülkemizi transit geçip nihai destinasyonun Gürcistan olması halinde, AB çıkışından 14 gün geçtikten sonra girişe izin vermek, Gürcistan'ın transit geçilmesi yani nihai varış noktasının bir üçüncü ülke olması halinde 14 gün kuralı yerine, konvoylar halinde sınırdan alınıp, eskort ile sınıra götürmek şeklindedir. (01.04.2020)

Koronavirüs önlemleri kapsamında bir yabancı ülkede kayıtlı yük araçlarının Gürcistan içerisindeki hareketlerine ilişkin bilgi Gürcistan Maliye Bakanlığı Gelirler İdaresi tarafından 03.04.2020 tarihinde iletilmiştir. Yük taşımacılığı kapsamında bir yabancı aracın sınırdan varış noktasına kadar hareketinin durmaksızın devam etmesi için sürücülerin uyması gerekli kurallar ve koşullar belirlenmiş olup, bu şekilde özellikle Gürcistan'ı transit geçişte uygulanan eskort uygulamasına da son verilmesi planlanmaktadır. Koronavirüs önlemlerine ilişkin uygulamalar nakliye filomuzun hareketlerine doğrudan etki etmekte olup, özellikle sınır geçiş işlemleri açısından konvoy ve eskort uygulamasının kalkması sayesinde Orta Asya taşımacılığı kapsamındaki sevkiyatlarımız açısından bekleme sürelerinin azalması sonucunu doğurması beklenmektedir. (03.04.2020)

06 Nisan 2020 tarihli ve 92 Sayılı Gürcistan Maliye Bakanlığının Kararnamesi ile yük taşıma araçlarında bulunabilecek yakıta ilişkin düzenlemede değişiklik yapılmıştır. Gürcistan'ı transit geçecek yük araçlarının boş olması halinde orijinal depolarında azami 500 litre yakıt bulunması hususu ayda iki ile sınırlandırılmış (daha önce 3 idi), üçüncü kez geçen araçlarda maksimum 50 litre yakıt bulunarak giriş yapılması hüküm altına alınmıştır. Dolu araçlar için kısıtlama getirilmemiştir. Düzenleme özellikle Gürcistan'a geçecek araçların Azerbaycan'dan ucuz yakıt almasını önlemeyi hedeflemekte olup, kural ihlali halinde cezai işlem uygulanacaktır. 21 Nisan 2020 tarihinde yürürlüğe girecek uygulama için cezai müeyyide uygulanacağı bilinmekle beraber, ceza miktarının netleşmesi ile ayrıntılı bilgi verilecektir (15.04.2020)

Gürcistan üzerinden transit geçen veya ithalata/ihracata konu yük taşıyan yük araçlarına ilişkin Gürcistan Gelirler İdaresinden yapılan güncel Uygulamada Gürcistan'da 24 ve 48 saat kalma sınırı ve sürelerin aşılması durumunda 3000 GEL ceza tatbik edilmektedir.

Bugün yayınlanan mevzuat değişikliği ile kısmi bir iyileştirme yapılmış olmakla birlikte, sorun devam etmekte olup, Gürcü makamlarının sürücünün iradesi dışında yaşanan gecikmeler için esnek tutum veya istisna tanınacak halleri belirlemesi gerekmektedir.

Gürcistan'dan transit geçen veya ithalat/ihracat yükü taşıyan yabancı yük araçlarına ilişkin Gelirler İdaresinden alınan uygulama hakkında 17 Nisan tarihli yasal düzenleme ile Gürcistan'a ithalat yükü getirip boşaltan ve ihraç yükü alan araçlar ile aynı şekilde ro-ro ile mal getiren ve yine ro-ro ile mal götürecek araçlar için 7 gün ülkede bulunma hakkı tanınmıştır. Diğer durumlardaki 24 ve 48 saat kısıtlaması devam etmektedir.

164 sayılı Hükümet Kararındaki değişikle, detayları belirtilen durumdaki ithalata konu yük getirip müteakiben ihraç malı yükleyen araçların, süre kısıtı nedeniyle 3.000 GEL olarak uygulanan cezaya maruz kalması ihtimali düşmüştür.(17.04.2020)

17 Nisan tarihli yasal düzenleme ile Gürcistan'a ithalat yükü getirip boşaltan ve ihraç yükü alan araçlar ile aynı şekilde ro-ro ile mal getiren ve yine ro-ro ile mal götürecek araçlar için 7 gün ülkede bulunma hakkı tanınmıştır. Yabancı bir ülkede kayıtlı yük araçlarının Gürcistan içerisinde hareketine ilişkin olarak, Tiflis Büyükelçiliğimiz ve Ticaret Ataşeliğimize intikal eden nota ile bildirilen mevzuat değişikliği uyarınca, ithal mal getiren veya ihraç yükü alacak araçlar için ülkeden çıkma süresi 48 saatten 96 saate çıkarılmıştır. Öngörülen süre içerisinde ülkeden ayrılamamaktan ötürü Gürcü makamlarınca uygulanan 3000 GEL (yaklaşık 6600 TL) ceza ve şoförlerin karantinaya alınma ihtimali açısından önem taşıyan sorunun çözümünde, her düzeydeki resmi girişimlerimiz sonucunda önemli bir ilerleme kaydedildiği mütalaa edilmektedir (05.05.2020)

Ekonomik Destekler

24 Mart'ta 21 Nisan'a kadar geçerli OHAL ilan edilmiş ve 30 Mart itibarıyla da gece sokağa çıkma yasağı getirilmiştir. 1 Nisan'da vatandaşın elektrik ve doğalgaz tüketimini doğrudan finanse etmek üzere 625 milyon dolarlık bütçe ayrılmıştır. 3 Nisan itibarıyla sağlık önlemlerini alan firmalara faaliyet izni verilmesi kararlaştırılmıştır. İnşaat-altyapı projelerinin sağlık önlemleriyle devam edeceği belirtilse de çalışma koşulları ve tedarikteki sorunlar

aktivitenin bu sektörde de yavaşlamasına neden olmaktadır. Salgından zarar gören sektörlerle özel destek paketleri açıklanacağı ve uluslararası finans kuruluşlarından destek sağlanacağı belirtilmiştir. (04.04.2020)

Daha önce 21 Nisan tarihine kadar yürürlükte kalacak olan OHAL'in süresinin 10 Mayıs 2020 tarihine kadar uzatılacağı hususu resmîyet kazanmak üzeredir. Ayrıca, Kovid-19 ile mücadele kapsamında Hükümet, uluslararası finans kuruluşlarıyla destek sağlanması amacıyla görüşmeler yapılmaktadır. Bu kapsamda IMF (447 milyon dolar), AB, Asya Yatırım Bankası, EBRD, Avrupa Yatırım Bankası, Alman Kalkınma Fonu ve Fransız Kalkınma Ajansı yıl sonuna kadar toplamda yaklaşık 3 milyar dolar Gürcistan ekonomisine destek olmaya hazır olduklarını açıklamışlardır. Bu yardımların 1,5 milyar dolarlık yarısı bütçe yardımı, diğer yarısının da özel sektöre yönelik destekleri kapsadığı hususu belirtilmekle beraber bu fonların özel sektöre nasıl ve hangi yöntemle kullanılacağı hususu henüz netlik kazanmamıştır. (16.04.2020)

Geleceğe Dönük Beklentiler

Yük taşımacılığına da yasak getirilmesi durumunda Orta Koridor güzergahının önemli ülkelerinden olan Gürcistan üzerinden ülkemizin ve dünyanın büyük bir kısmının taşımalarının durması nakliye filomuzu ve ihracatımızı derinden etkileyecektir. Alınan sınır önlemleri ve yolcu trafiğinin yasaklanması neticesinde başta sağlık turizmi/tedavi amaçlı hasta getirme olmak üzere turizm ve eğitimin de dahil olduğu hizmet ihracatı türleri doğrudan etkilenmektedir (16.03.2020)

Özel sektöre sağlanacak yardımlar, ülkedeki üretim tesislerimizden, müteahhitlik projelerimize, otellerimizden küçük işletmeleri bulunan esnafımıza kadar Türk yatırımcısını doğrudan pozitif olarak etkileyecektir. Ayrıca, OHAL devam etse de Gürcistan'ın sınır komşusu bir STA ülkesi olması ve yük taşımacılığına bir kısıt getirilmemesi de göz önünde bulundurularak ihracatımızın ve Orta Asya ile karşılıklı ticaretimizin devamının sağlanması önem arz etmekte olup, bu çerçevede nakliyecilerimiz ve firmalarımızla birlikte çalışmalarımız sürdürülmektedir. (16.04.2020)

Koronavirus önlemleri nakliye filomuzun hareketlerine etki etmekte olup, Orta Asya ihracatımız için önemli bir transit ülkesi konumunda olan Gürcistan'ın 3 Nisan 2020 tarihinde uygulamaya koyduğu yabancı yük araçlarının Gürcistan içerisindeki hareketine dair kurallar

kapsamında ülkeyi zamanında terk etmeme halinde uygulanan 3000 GEL (yaklaşık 6500 TL) ceza ciddi bir maliyet yaratmaktadır. (17.04.2020)

KAYNAKÇA

1. ITC TRADEMAP: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
2. T.C. TİCARET BAKANLIĞI
3. TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

YASAL UYARI: Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.